

PAULO COELHO
SPIUNIA
ROMAN

BOTIMET TOENA

*Libra nga Paulo Coelho,
prej Shtëpisë Botuese TOENA*

- Alkimisti
- Mali i pestë
- Veronika vendos të vdesë
- Djalli dhe zonjusha Pryn
- Pelegrini i Kompostelës
- Manuali i luftëtarit të dritës
- Njëmbëdhjetë minuta
- Zahiri
- Shtriga e Portobelos
- Buzë lumit Piedra u ula dhe qava
- Fitimtari është i vetëm
- Brida
- Alef
- Shkelja e kurorës
- Dorëshkrimi i gjetur në Akra
- Spiunia

Paulo COELHO

Spiunia

■ roman ■

Përkthën

Erion Gjatolli

BOTIMET TOENA

Tiranë, 2017

Titulli në origjinal: A Espiã
Ky libër u botua sipas marrëveshjes me
Sant Jordi Asociados Agencia Literaria S.L.U., Barcelona (Spain).
www.santjordi-asociados.com

Botuese: Irena Toçi

Kryeredaktore: Sonila Kapo
Redaktore: Besa Vila
Korrektore letrare: Arlinda Rrushi
Përkujdesja grafike: Elida Stafa
Kopertina: Albana Kura Gega

ISBN 978-9928-235-68-8

© foto në f. 11, 21 dhe 155 Collection Fries Museum, Leeuwarden

© 2016 Paulo Coelho
<http://paulocoelhoblog.com>

© në shqip Botimet Toena, 2017

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Nuk lejohet shumëfishimi me asnjë lloj mjete apo forme, as me fotokopje, pa lejen me shkrim të mbajtësit të copyright-it.

BOTIMET TOENA
Rr. "M. Gjollësha", K. Postare 1420, Tiranë
Tel.: + +355 4 22 40 116
E-mail: redaksia@toena.com.al
botimet.toena@gmail.com
www.toena.com.al

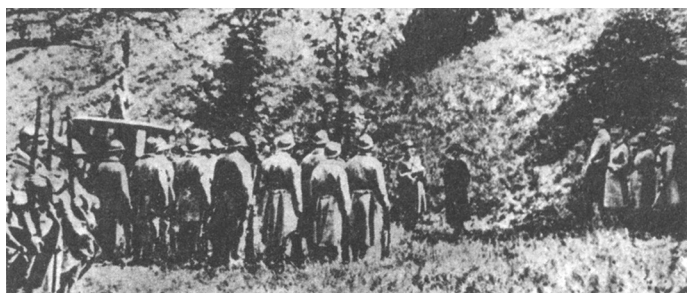
Kur shkon tok me kundërshtarin tënd te gjykatësi, gjatë rrugës bëj ç'është e mundur që të merresh vesh me të, që mos të të nxjerrë përpara gjykatësit dhe gjykatësi të të dorëzojë te mbledhësi i borxheve e ky të të fusë në burg.

Unë po të them: “Nuk do të dalësh prej andej derisa të mos kesh paguar deri në qindarkën e fundit”.

Luka, 12, 58-59

*O Mari, ngjizur pa mëkat,
lutu për ne që Ty të drejtohem.
Amin.*

Prolog

Paris, 15 tetor 1917 - Anton Fisherman¹ dhe Henry Uejlls², për International News Service.

Pak para orës pesë të mëngjesit, një grup me tetëmbëdhjetë burra - më së shumti zyrtarë të ushtrisë franceze - u ngjit në katin e dytë të burgut të grave Saint-Lazare të Parisit. Të prirë nga një rojtar me një pishtar në dorë, me të cilin ndizte llambat, u ndalën përpara qelisë numër 12.

Burgun e drejtonin murgeshat. Motër Leonida hapi derën dhe u kërkoi të gjithëve të prisnin jashtë. Hyri, fërkoi një shkrepëse në mur dhe ndezi llambën e dhomës. Pastaj thirri njërën nga motrat ta ndihmonte.

Me ngadalë e me kujdes, motër Leonida mbështolli me njërin krah trupin e fjetur të gruas: ngurronte të zgjohej, sikur të mos kishte interes për botën

¹ Anton Fisherman

² Henry Wales

përreth. Kur hapi sytë, siç tregojnë murgeshat, u duk sikur u përmend nga një gjumë i qetë. Madje e ruajti qetësinë edhe kur mësoi se ia kishin refuzuar kërkesën për falje, drejtuar disa ditë më parë Presidentit të Republikës. E pamundur të thuhet nëse ndjeu trishtim apo lehtësim kur u bind se tashmë gjithçkaje po i vinte fundi.

Me t'u bërë shenjë motër Leonida, atë Arboja hyri në qeli bashkë me kapitenin Bushardon dhe avokatin Klyne. E burgosura u dorëzoi një letër-testament të gjatë, të shkruar gjatë javës së fundit, dhe dy zarfe ngjyrë kafe me disa copëza të prera nga gazetatat.

Veshi një palë geta të zeza mëndafshi - veprim disi grotesk në të tillë situatë - mbathi këpucë me taka të larta e shirita, dhe u ngrit nga shtrati. Nga një kremastar në cepin e qelisë mori një pallto të gjatë lëkure, me mëngët dhe jakën të veshura me gëzof, me gjasa kunadheje. E veshi mbi penjuarin e rëndë të natës me të cilin kishte fjetur.

Flokët i kishte të shpupuritur. I kreu me shumë kujdes dhe i kapi mbi qafë. Vuri një kapelë kashte dhe e lidhi me një shirit mëndafshi nën mjekër, që të mos ia merrte era kur të dilte në fushë të hapur, atje ku po e shpinin.

Me një lëvizje të ngeshme u përkul për të marrë një palë dorashka të zeza lëkure. Më pas, me shkujdesje të matur, iu drejtua të pranishmëve, me zë të shtruar:

- Jam gati.

Dolën të gjithë nga qelia e burgut Saint-Lazare dhe morën rrugën drejt furgonit, që i priste me motor të ndezur, gati për t'i shpënë në vendin ku ishte thirrur toga e pushkatimit.

Mjeti u nis me shpejtësi - madje, mbi atë ç'e lejonin rregullat - dhe përmes rrugëve ende të përgjumura të qytetit mori drejt kështjellës Vincennes, atje ku dikur ngrihej një kala thuajse e shkatërruar nga prusianët gjatë rrethimit të Parisit të 1870-s.

Njëzet minuta më pas furgoni ndaloi dhe të gjithë zbritën. Mata Hari doli e fundit nga mjeti.

Ushtarët ishin rreshtuar. Në krah të togës së ekzekutimit, të përbërë nga dymbëdhjetë zuavë, qëndronte një oficer me shpatën e zhveshur.

Ndërsa atë Arboja, me dy murgeshat përkrah, fliste me të dënuarën, u afrua një toger francez, i cili i zgjati njërës prej tyre një cohë të bardhë, duke i thënë:

- Ju lutem, lidhjani sytë.

- Duhet medoemos të m'i lidhni sytë? - pyeti Mata Hari, duke vështruar cohën.

Avokati Klynet e ktheu shikimin nga oficeri me shprehje dyshuese.

- Nuk është e detyrueshme. Si të vendosë Madama, - u përgjigj togeri.

Mata Harin nuk e lidhën dhe nuk ia mbuluan sytë. E krekosur, në dukje e qetë, vështronte ekzekutesit

e saj, ndërkohë që prifti, murgeshat, togeri dhe avokati largoheshin.

Komandanti i togës së ekzekutimit, që vëzhgonte me kujdes ushtarët se mos kontrollonin pushkët - rregulli e do që një nga pushkët të jetë e mbushur me fishek mësimor, që secili të mendojë se nuk e ka shtënë ai plumbin fatal - u duk se u qetësua. Shumë shpejt do të merrte fund edhe kjo punë.

- Toga, gatitu!

Të dymbëdhjetë zuavët morën qëndrim të ngrirë dhe mbështetën pushkët mbi sup.

- Armë mbush!

Asaj nuk i lëvizi as edhe një fije floku.

Oficeri lëvizi drejt një pike ku ushtarët të mund ta shihnin dhe ngriti shpatën.

- Shenjë merr!

Gruaja qëndronte e palëkundur, pa treguar asnjë shenjë frike.

Shpata u ul, duke prerë ajrin me një lëvizje harkore.

- Zjarr!

Ndërsa një breshëri të shtënash përshkonte ajrin, dielli tashmë mbi horizont ndriçoi shkëndijat dhe shtëllungat e tymit që u ngritën nga pushkët. Më pas, me një lëvizje plotësisht të njëkohshme, ushtarët ulën armët në tokë.

Për një çast, Mata Hari mbeti ende në këmbë. Nuk u plandos në tokë siç ndodh nëpër filma, kur

qëllojnë dikë me pushkë. Nuk ra as përpara, as prapa; nuk i lëvizi krahët as lart, as anash. U duk sikur u rrëzua mbi vete, me kokën lart dhe sytë e hapur. Njërit prej ushtarëve i ra të fikët.

Viktimës iu prenë gjunjët dhe trupi i saj ra në të djathtë; këmbët iu përthyen nën pallton e gjatë. Mata Hari u preh, e palëvizshme, me fytyrë nga qielli.

Një oficer i tretë nxori revolen nga një këllëf i kapur në gjerdan dhe, i shoqëruar nga një nënoficer, iu afrua trupit të pajetë.

U përkul dhe e afroi tytën e revoles në tëmthata e spiunes, me kujdes, për të mos ia cikur as lëkurën. Më pas shkrehu këmbëzën: plumbi përshkoi trurin e së vdekurës. Bëri disa hapa prapa dhe duke iu drejtuar të pranishmëve me ton solemn, shpalli:

- Mata Hari vdiq.

PJESA E PARË

Inderuar avokat Klyne,
nuk e di ç'do të bëhet në fund të kësaj jave. Gjithmonë kam qenë grua optimiste, por me kalimin e kohës ndihem e pashpresë, e vetmuar, e hidhëruar dhe e trishtë.

Nëse punët shkojnë sipas pritshmërive të mia, nuk do ta merrni këtë letër. Do të më kenë falur. Tekefundit, e kam shkuar jetën duke mbajtur miqësi me njerëz me peshë. Por do ta ruaj që vajza ime e vetme një ditë të mund ta lexojë, për të kuptuar kush ka qenë më të vërtetë e ëma.

Por nëse gabohe, nuk ruaj shpresë se këto fletë, mbi të cilat kam kaluar këtë javë të fundit të jetës sime mbi tokë, do t'i qëndrojnë kohës. Në jetë kam qenë realiste dhe e di mjaft mirë se kur avokati e mbyll një çështje, kalon sakaq te tjetra pa e kthyer kokën pas.

E marr me mend ç'do të ndodhë tani. Ju jeni mjaft i zënë këto kohë dhe duke mbrojtur një kriminele

lufte keni fituar njëfarë fame. Me siguri keni kushedi se sa njerëz prapa dere që luten për shërbimet tuaja. Edhe pse u mposhtët, përfituat shumë popullaritet. Do të takoni gazetarë, që duan të njohin versionin tuaj të fakteve; do të shkoni në restorantet më të shtrenjta të qytetit, ndërsa kolegët do t'ju shohin me respekt të përzier me smirë. Ju e dini mirë që kurrë s'ka ekzistuar as edhe një provë e vetme kundër meje - por vetëm një manipulim dokumentesh - e, megjithatë, kurrsesi nuk do ta pranoni publikisht se lejuat që një e pafajshme të pushkatohej.

E pafajshme? Ndoshta s'është fjala e duhur. S'kam qenë kurrë e pafajshme qëkurse vura këmbë në këtë qytet që e dua kaq fort. Pandeha se mund t'i manipuloja të gjithë ata që synonin sekretet e shtetit; mendoja se gjermanë, francezë, anglezë e spanjollë s'do të mund t'i rezistonin personit tim, por në fund më manipuluan ata mua. Iu shmanga krimeve që kam kryer, ku më i rëndi është se kam qenë një grua e emancipuar në një botë të udhëhequr nga burrat. Më dënuan për spiunazh, por nuk tregova asgjë më shumë se thashethemet e salloneve të shtresës më të lartë të shoqërisë.

Po, i transformova në "sekrete" ato thashetheme, sepse kërkoja pará e pushtet. Por ata që sot më akuzojnë e dinë mirë se në fjalët e mia nuk kishte informata që të mos i dinin më parë.

Sa keq që askush s'do ta marrë vesh kurrë! Këto zarfe do të gjejnë vendin e tyre në një arkiv me pluhur, ndër shkresat e shumë gjyqeve të tjera e, mbase, do të dalin prej andej, i dashur avokat, vetëm kur pasardhësi juaj - ose pasardhësi i ndonjë pasardhësit tuaj - do të vendosë të heqë qafe dosjet e vjetra për nevoja hapësire.

Atëherë, emri im do të jetë harruar. Gjithsesi, nuk i shkruaj këto rreshta që të mbahem mend. Në të vërtetë po mundohem të kuptoj veten. Për ç'arsye? Për të kuptuar se si është e mundur që një grua, që për shumë vite arriti gjithçka që dëshironte, të dënohet me vdekje për çështje tërësisht qesharake.

Tani, duke iu kthyer fazave të jetës sime, e kuptoj se kujtesa është një lumë që rrjedh në drejtim të kundërt.

Kujtimet janë të ngarkuara me çudira, me imazhe çastesh që kemi jetuar e që ende mund të na mbysin me një detaj të parëndësishëm, me një zhurmë të papërfillshme. Aroma e bukës së sapodalë nga furra hyn në qelinë time dhe më sjell ndër mend ditët kur frekuentoja kafenetë e Parisit. Është diçka që më brengos më shumë sesa frika nga vdekja dhe nga vetmia në të cilën jetoj.

Kujtimet më sjellin një demon me emrin "Melankoli". Oh, është demon mizor dhe unë nuk di t'i fshihem! Të dëgjoj një të burgosur që këndon; të marr një letër nga një admirues që s'më ka dhuruar kurrë një buqetë me trëndafila apo jaseminë; të kujtoj

një çast të jetuar në një qytet të caktuar, një skenë që asokohe më ka kaluar e pavënere e që tani është e vetmja gjë që më ka mbetur nga vendet ku kam jetuar.

Kujtimet fitojnë epërsi mbi mua e bashkë me to vijnë demonë shumë më të frikshëm se Melankolia: pendesat, shoqërueset e mia të vetme në këtë qeli, veç çasteve kur murgeshat vijnë të shkëmbejnë ndonjë fjalë me mua. Nuk më flasin për Zotin, as më dënojnë për ato që shoqëria i quan “mëkate të mishit”. Zakonisht thonë pak fjalë e sakaq nga goja ime burojnë kujtimet. Duket sikur kërkoj të kthehem pas në kohë, duke u zhytur në lumin që rrjedh në të kundërt.

Një murgeshë më pyeti:

- Sikur Zoti të të jepte një mundësi tjetër, do të veproje ndryshe?

Po, iu përgjigja, edhe pse nuk isha tërësisht e sigurt. Por di që tani zemra ime i ngjan një qyteti fantazmë: i populluar me pasione, ngazëllim, vetmi, turp, krenari, tradhti dhe trishtim. E, megjithatë, nuk di t'i shpëtoj këtij realiteti, edhe kur ndiej mëshirë për veten e qaj në heshtje.

Jam një grua e lindur në kohën e gabuar. Dhe këtë asgjë s'mund ta ndreqë. Nuk e di a do ta ruajë e ardhmja kujtimin tim e, në qoftë kështu, shpresoj të mos mbahem mend si viktimë, por si një njeri që i zgjodhi me kurajë hapat e vet dhe pagoi pa frikë çmimin që i caktuan.

Gjatë vizitave në Vjenë njoha një burrë shumë të suksesshëm në Austri. Me mbiemër Frojd - emrin nuk ia kujtoj - dhe njerëzit e adhuronin sepse u kishte dhënë të gjithëve mundësinë për të qenë të pafajshëm: sipas tij, mangësitë tona merrnin shkas nga prindërit tanë.

Edhe pse mendohem të kuptoj ku kanë gabuar, nuk mund t'i bëj me faj prindërit e mi. Adam Zele dhe Antje van der Meulen më dhanë gjithçka që mund të blihej me pará. Kishin një dyqan të njohur kapelash dhe investuan te nafta përpara se t'i njihej vlera. Falë mirëqenies pata mundësinë të ndjek një shkollë private, të studioj balet dhe të praktikoj hipizëm. Kur më doli nami si “grua e lehtë”, babai shkroi një libër për të mbajtur anën time - paçka se nuk duhet ta kishte bërë pasi unë ndihesha mjaft mirë me çdo gjë që bëja; madje, ai libër pati si pasojë të vetme rëndimin e akuzave si prostitutë e mashtruese që më mundonin asokohe.

E, pra, isha prostitutë - nëse të tillë do ta quajmë një grua që shkëmben ledhatime e kënaqësi me stoli dhe favore. E, pra, isha mashtruese - por kaq impulsive dhe e rrëmbyer sa shpesh harroja ç'kisha thënë e pastaj më duhej të vija në punë çdo energji mendore për t'i mbuluar ato shkarje.

Nuk u vë faj prindërve të mi për asgjë, thjesht më lindën në qytetin e gabuar, Leeuwarden, një qytezë që pjesa dërrmuese e bashkështetasve të mi holandezë nuk e kishin dëgjuar kurrë, një vend ku nuk ndodhte asgjë dhe ditët ndiqnin njëra-tjetrën gjithmonë të njëllajta. Që adoleshente isha e ndërgjegjshme për bukurinë time, edhe sepse shoqet mundoheshin të më imitonin.

Në vitin 1889, kur fati i ktheu shpinën familjes sime - babai u detyrua të ndërpresë aktivitetin tregtar dhe nëna u sëmur e vdiq dy vjet më pas - Adami dhe Antja morën përsipër të m'i kursenin shumë fatkeqësi dhe më regjistruan në shkollë në një qytet tjetër, në Leiden: donin të merrja arsimim të rafinuar e të bëhesha edukatore kopshti, derisa të më dilte fati, një burrë që të kujdesej për mua. Ditën e nisjes nëna më dha një qese me fara.

- Ta mbash gjithmonë me vete, Margareta.

Po, më quanin Margareta - Margareta Geertruida Zele - dhe, të them të drejtën, nuk e honepsja atë emër. Nuk di të them sa vajza mbanin atë emër

për shkak të një aktoreje shumë të njohur e të suksesshme.

E pyeta përse do të më hynte në punë.

- Brenda ka fara luledielli. Por janë më shumë se kaq: janë një mësim që duhet ta mbash mend. Prej tyre vetëm luledielli do të mbijnë, paçka se ndonjëherë s'do të jesh në gjendje t'i dallosh nga lulet e tjera. Trëndafila a tulipanë s'mund të bëhen, edhe po të duan. Nëse do të zgjedhin mohojnë veten, ato do të kenë jetë të hidhur, që do t'i shpjerë drejt vdekjes.

Prandaj duhet të mësosh ta pranosh fatin tënd me kënaqësi, sido që të jetë. Ndërkohë që rriten, lulet tregojnë bukurinë e tyre dhe marrin vlerësime të pafundme nga ata që i shohin. Edhe pse një ditë vdesin, lënë pas farat e tyre që të tjerë të vazhdojnë veprën e Zotit.

Nga pëllëmba e dorës ku po i mbante, i la farat të rrëshqisnin në trastën që e kisha parë të thurte me shumë zell disa ditë më parë, pavarësisht sëmundjes.

- Lulet na mësojnë se asgjë s'është e përjetshme, as bukuria. Vyshken dhe vdesin që të japin fara të reja. Mbaji mend këto fjalë sa herë të kesh një gëzim, dhimbje apo hidhërim. Çdo gjë kalon, plaket dhe vdes. Por rilind.

Do të kaloja kaq shumë peripeci përpara se ta kuptoja. E, megjithatë, në atë çast, fjalët e saj më dukeshin boshe: mezi prisja të largohesha nga ajo

qytezë mbytëse, me ditët dhe netët gjithmonë të njëjta. Sot, ndërsa shkruaj, e kuptoj se nëna fliste edhe për veten e saj.

- Edhe pemët më të larta lindin nga fara të vogla si këto. Mbaje mend këtë dhe mos e ngut kohën.

Më dha një puthje lamtumire; pastaj im atë më shoqëroi në stacion. Gjatë rrugës, thujse nuk folëm.

Pothuajse të gjithë burrat që kam njohur në jetën time, më kanë dhënë ngrohtësi, stoli dhe një vend në shoqëri. Kurrë nuk jam penduar që jam ndeshur me ta, veç të parit, drejtorit të shkollës, i cili më përdhanoi kur isha gjashtëmbëdhjetë vjeçe.

Më thirri në zyrën e tij, mbylli derën me çelës, më vuri dorën mes këmbëve dhe nisi të masturbohej. Në fillim u përpoqa t'i largohesha, i kërkova me edukatë të më lëshonte, por ai s'donte t'ia dinte për fjalët e mia. Hoqi disa letra nga tavolina, më shtriu me shpinë dhe më penetroi menjëherë, sikur të kishte ndonjë frikë, sikur të druhej se dikush mund të hynte në zyrë për të parë atë skenë.

Me bollëk metaforash, nëna më kishte mësuar se duhet të ketë “intimitet” mes burrave dhe grave vetëm kur ka dashuri - dhe kur mendohet se kjo ndjenjë mund të zgjasë për gjithë jetën.

Dola nga zyra e trembur dhe e hutuar, e vendosur për të mos i treguar askujt çfarë më kishte ndodhur.

Më vonë, një nga shoqet e zuri në gojë atë argument të vështirë e delikat gjatë një bisede në grup. Atëherë mësova se edhe dy vajza të tjera e kishin pësuar ashtu si unë vëmendjen e pashprehur të drejtorit. Por kujt mund t'ia denonconim ato dhunime? Rrezikonim të përjashtoheshim nga shkolla e të ktheheshim nëpër shtëpi pa pasur mundësinë të shpjegojmë ç'kishte ndodhur: në atë pikë, e vetmja mundësi për ne ishte të heshtnim. Më ngushëllonte fakti që s'isha viktimë e vetme. Vite më pas, kur isha bërë kërcimtare me emër në Paris, shoqet e mia në atë hall ua treguan ngjarjet vajzave të tjera dhe, shumë shpejt, gjithë Leideni e mori vesh ç'kishte ndodhur. Drejtori kishte dalë në pension dhe askush nuk pati guxim të t'ia përplaste atë argument apo ta kritikonte publikisht. Përkundrazi, madje! Dikush e pati zili që kishte qenë burri i parë i divës më të famshme të të gjitha kohërave.

Nga ai çast, nisa ta konsideroj seksin si ushtrim mekanik, pa ndonjë lidhje me dashurinë.

Me siguri, Leideni ishte qytet edhe më i keq se Leeuwarden-i: kishte vetëm shkollën e “famshme” për edukatore kopshti, një pyll në krah të rrugës dhe një grumbull njerëzish që s'kishin punë tjetër veçse të merreshin me jetët e të tjerëve. Për të mposhtur mërzinë, një ditë mora të lexoja njoftimet në një gazetë që botohej në një qytet aty afër. Papritur, më doli:

Rudolf MekLeod, oficer i ushtrisë holandeze, me origjinë skoceze, aktualisht me shërbim në Indonezi, kërkon një vajzë të re për martesë dhe jetë jashtë shtetit.

Doli shpëtimi im! Një oficer. Indonezia. Dete të panjohura dhe botë ekzotike. Më kishte ardhur në majë të hundës ajo Holanda konservatore, kalviniste, e mbushur me paragjykime dhe mërzi. Iu përgjigja lajmërimit dhe dërgova fotografinë time: atë më të bukurën e me pozën më sensuale. Nuk e dija që njoftimi ishte shakaja e një mikut të kapitenit të njohur, dhe se letra ime kishte mbërritur e fundit, pas pesëmbëdhjetë të tjerave.

Rudolf MekLeod erdhi të më njihte i krekosur sikur të ishte nisur për luftë: me uniformë, shpatën në anën e majtë, mustaqe të gjata, të ngjyera me pomadë, ndoshta për të fshehur shëmtinë e fytyrës dhe mungesën e mirësjelljes.

Biseduam për gjëra të përgjithshme në atë takim të parë. Kur u largua u luta që të kthehej dhe thirrjet e mia u plotësuan: një javë më pas, erdhi sërish, duke ndjellë zilinë e shoqeve të mia dhe dëshpërimin e drejtorit të shkollës, që ndoshta shpresonte që një vizitë e tillë të mos përsëritej. Ndjeva një afsh të lehtë alkooli, por nuk i dhashë rëndësi, duke qenë se një i dashuruar, natyrshëm

do të ndihej nervoz përballë vajzës që, sipas të gjitha shoqeve, ishte më e bukura e klasës.

Në takimin e tretë më kërkoi për nuse. Indonezia. Një kapiten i ushtrisë. Udhëtime në vende të largëta. Ç'mund të kërkonte më shumë një vajzë e re nga jeta?

- Vërtet do të marrësh një burrë njëzet e një vjet më të madh? Ia ke thënë që nuk je e virgjër? - më pyeti njëra nga vajzat që kishte përjetuar të njëjtën mynxyrë me drejtorin e shkollës.

Nuk iu përgjigja. U ktheva në shtëpi. Rudolfi erdhi të kërkonte dorën time sipas zakonit. Prindërit e mi morën borxh nga fqinjët për të përgatitur pajën. U martuam më 11 korrik të vitit 1896, tre muaj pasi lexova njoftimin.

“T ë ndryshosh” dhe “të ndryshosh duke u përmirësuar” janë dy gjëra krejt të ndryshme. Po të mos kishte qenë për kërcimin dhe për Andreasin, vitet e mia në Indonezi do të kishin qenë një makth i pafund. Por mendimi më i anktshëm është t’i rijetoj edhe një herë. Një burrë i sertë dhe gjithmonë me shumë gra në krah, pamundësia për të ikur e për t’u kthyer në Holandë, vetmia që më detyronte t’i kaloja muajt e mbyllur në shtëpi meqë nuk flisja gjuhën e vendit, përpos “vëzhgimit” të vazhdueshëm që më bënë oficerët e tjerë.

Edhe lindja e një fëmije, që për çdo grua tjetër do të kishte qenë veç gëzim, për mua u kthye në makth. Por me t’i kaluar dhimbjet e lindjes, në çastin që preka për herë parë trupin e djalit tim, kuptova që tashmë jeta kishte tjetër kuptim. Për disa muaj, sjellja e Rudolfit u përmirësua; por shumë shpejt im shoq iu kthye kënaqësisë së tij parësore: dashnoreve vendase. Sipas tij, asnjë europiane s’mund të matej me një grua aziatike, për të cilën seksi është si

një valle. Ishte diçka që ma përsëriste pa pikën e turpit, ndoshta sepse ia kishte lëshuar gjuhën pija, apo ndoshta sepse donte qëllimisht të më poshtëronte. Andreasi më tregoi se një natë, gjatë një rës prej ekspeditave të tyre të palogjikshme, teksa hidheshin nga një lokal në tjetrin, i paskësh thënë, në një çast dobësie alkoolike:

- Ia kam frikën Margaretës. E ke vënë re si e shohin oficerët e tjerë? Nuk do të habitësh sikur të më linte ndonjë ditë.

Dhe, pre e logjikës së sëmure, që i kthen burrat në përbindësha që druajnë se mos humbin gruan e tyre, ai bëhej gjithmonë e më keq. Më quante prostitutë sepse kur isha njohur me të nuk kisha qenë e virgjër. Dontë të dinte çdo hollësi për burrat që - në mendjen e tij - kisha pasur më parë. Kur, ndër lot, i tregoja episodin me drejtorin e shkollës, ndonjëherë më rrihte sepse thoshte se gënjeja, herë të tjera masturbohej dhe më kërkonte t'i përshkruaja hollësitë e ngjarjes. Meqë ende e përjetoja atë episod si një makth, isha e detyruar t'i shpikja ato përshkrime të hollësishme, edhe pse nuk e kuptoja shkakun e sjelljes së tij.

Madje një ditë urdhëroi një kameriere të më shoqëronte për të blerë një veshje sa më të ngjashme me uniformën e shkollës ku më kishte njohur. Kur e pushtonte ndonjë demon, për mua

i panjohur, më urdhëronte ta vishja, që të mund ta përsëriste skenën e përdhunimit, duke ndier kënaqësi të madhe: më shtrinte mbi tavolinë e më penetronte dhunshëm. Bërtiste, që shërbyesit ta dëgjonin e të mendonin se mua më pëlqente në atë mënyrë.

Ndonjëherë më kërkonte të sillesha si një vajzë e mirë që mendohej t'i shpëtonte përdhunimit; herë tjetër më detyronte të bërtisja, t'i lutesha të bëhej më i dhunshëm, meqë si prostitutë që isha më pëlqente seksi i egër.

Pak nga pak, nisa të ndërgjegjësohesha për identitetin tim. I kaloja ditët duke u marrë me djalin; endesha nëpër shtëpi kryelartë dhe moskokëçarëse, i fshihja të nxirat dhe gërvishtjet me makijazh të rëndë - në çdo rast, e dija se nuk po ia hidhja askujt.

Pastaj mbeta sërish shtatzënë. Pas lindjes jetova disa muaj lumturie pranë vogëlushes sime; mandej ndodhi tragjedia: djalin tim - dy vjeç - ma helmoi me një ilaç njëra nga mëndeshat. Nuk arriti të përgjigjej për veprimin që bëri sepse e vranë shërbyesit e tjerë ditën që djali u gjet i vdekur. Si përfundim, ranë të gjithë dakord se, pavarësisht mizorisë, bëhej fjalë për një veprim hakmarrës dhe të mëshirshëm njëkohësisht, pasi gruaja rrihej, përdhunohej dhe shfrytëzohej me orë pune të pafundme.

Tani kisha vetëm vajzën time. Jetoja në një shtëpi gjithmonë boshe, me një burrë që nuk më çonte asgjekund nga frika se mos e tradhetoja, në një qytet ku bukuria ishte kaq mbresëlënëse, sa që dukej gati dërrmuese. Jetoja në një parajsë, por çdo ditë përballesha me ferrin tim personal.

Pastaj, një ditë, gjithçka ndryshoi: komandanti i garnizonit i ftoi oficerët me bashkëshortet në një festë me shfaqje vallesh vendase, organizuar në nder të njërit prej guvernatorëve të ishullit. Rudolfi nuk mund ta refuzonte ftesën e eprorit të tij. Më dërgoi të blija një fustan sensual dhe të shtrenjtë - mendoj se fjala “i shtrenjtë” duhej të tregonte më shumë gjendjen e tij ekonomike sesa virtytet e mia. Por nëse druhej kaq shumë se do të ikja - siç do ta zbuloja më vonë - pse donte të dukeshja sensuale?

Gjatë darkës, gratë më shihnin me zili, burrat me dëshirë. Dhe vura re se kjo e eksitonte Rudolfin. Në mendjen time imagjinoja epilogun fatkeq të

mbrëmjes: do të më detyronte të përshkruaja çfarë “kisha menduar të bëja” me secilin nga oficerët, ndërkohë që ai më penetronte dhunshëm dhe më rrihte. Duhej të mbroja me çdo kusht të vetmen pasuri që kisha: veten time. Për ta bërë, gjeta vetëm një mënyrë: të hidhesha në një bisedë të gjatë me një oficer, që e kisha njohur më parë, Andreasin, ndërkohë që e shoqja më shihte e tmerruar dhe e hutuar, duke i mbushur vazhdimisht gotën e shampanjës të shoqit me shpresën se vërshimi i pijes do t’ia shteronte fuqitë.

Do të doja ta ndërprisja këtu rrëfimin e periudhës indoneziane. Kur e shkuara të rishfaq një kujtim që hap një plagë, papritur hapen edhe plagët e tjera, dhe shpirti yt lëngon edhe më shumë, derisa bie në gjunjë e qan. Megjithatë, s’mund ta mbyll këtë pjesë pa përmendur tri gjëra që do të ma ndryshonin ekzistencën: vendimi im, shfaqja e valleve dhe Andreasi.

Vendimi im: nuk mund të vazhdoja të akumuluoja probleme dhe të jetoja përtej caktut të vuajtjes që njeriu mund të durojë.

Këto po mendoja kur hynë në skenë valltarët, që do të jepnin shfaqje për guvernatorin, një grup me nëntë persona. Ritmi i furishëm, i hareshëm dhe shprehës i kërcimeve, që kisha ndjekur në frekuentimet e rralla të teatrove të qytetit,

ishite zhdukur: dukej sikur çdo lëvizje ishte e ngadalësuar. Në fillim e gjykova disi të mërzitshme shfaqjen, por shumë shpejt rashë në njëfarë ekstaze fetare, ndërkohë që kërcimtarët e lëshonin veten për të ndjekur muzikën dhe merrnin pozicione që më dukeshin të pamundura. Në njërin prej tyre, trupi përkulej si përpara ashtu edhe prapa, duke ravijëzuar një “S”, që m’u duk mjaft e dhimbshme: qëndruan pa lëvizur në atë pozicion për disa çaste; pastaj, papritur, lëvizën vrik, si leopardë që sulmojnë papandehur.

Trupin e kishin të ngjyer me të kaltër dhe ishin veshur me sarong, kostumi karakteristik vendas, me një bandë mëndafshi në gjoks, që te burrat vinte në pah muskulaturën, ndërsa te gratë mbulonte gjinjtë. Këto mbanin mbi kokë kurora me gurë shumëngjyrësh. Në disa momente, kur ëmbëlsia shndërrohej në imitim të një beteje, ata shirita të shkëlqyeshëm dukeshin si shpata imagjinare.

Me kalimin e kohës bija gjithmonë e më thellë në ekstazë. Për herë të parë kuptova se Rudolfi, Holanda dhe djali i vvarë ishin shprehje e një bote që vdiste për të rilindur. Ngrita sytë drejt qiellit dhe pashë yjet dhe gjethet e palmës. Isha gati ta lëshoja veten të udhëtonte në të tjera dimensione, në tjetër vend, kur zëri i Andreasit më ktheu në realitet:

- E kuptuat vërtet domethënien e valles?

Po, mendoja se e kisha kuptuar: tani zemra ime nuk lëngonte më dhe mund ta shihja bukurinë në formën e saj më të kthjellët. Meqë burrat ndiejnë gjithmonë nevojën të japin një shpjegim, Andreasi më tregoi se ai kërcim vinte nga një traditë e lashtë indiane, ku shkriheshin joga dhe meditimi. Nuk ishte në gjendje të kuptonte se kërcimi është poezi dhe çdo lëvizje mishëron një fjalë.

Me ndërhyrjen e Andreas u detyrova t'i ndërpres ushtrimet e jogës mendore dhe meditimin spontan, dhe u ndjeva e detyruar të nisja një bisedë për të mos u dukur e paedukatë.

E shoqja nuk ia shqiste sytë. Andreasi më shihte mua. Rudolfi e kalonte shikimin nga ne të dy tek njëra nga të ftuarat e guvernatorit, e cila ia këmbente interesin me buzëqeshje të herëpashershme.

Biseduam edhe pak, pavarësisht shikimeve qortuese të javanezëve, tani që asnjë prej të huajve nuk po tregonte respektin e duhur për atë rit të shenjtë. Për këtë arsye, ndoshta, shfaqjen e mbyllën përpara kohe: valltarët u larguan nga skena me njëfarë procesioni, me shikimin ngultas të bashkatdhetarët. Asnjë çast nuk ua hodhën sytë barbarëve të bardhë, të shoqëruar nga gratë e veshura me shije, individë me mjekra shumëformëshe e mustaqe të lëpira, që kërkonin të binin në sy me të qeshura shpërthyesë dhe me sjellje të pahijshme.

Pasi ia mbusha gotën për të disatën herë, Rudolfi shkoi drejt javanezes së buzëqeshjeve, që tashmë ia ngulte sytë pa kurrfarë droje. E shoqja e Andreasit na erdhi pranë. Duke buzëqeshur, e kapi për krahu të shoqin, e shtrëngoi pas vetes, si për të thënë “është i imi”, dhe u shti me njëfarë interesi ndaj komenteve të kota mbi vallëzimin që ai vazhdonte të llomotiste.

- Në gjithë këto vite bashkë kam qenë besnike, - tha duke ndërprerë rrëkenë me përshtypje të lodhshme. - Je burri që udhëheq zemrën time, veprimet e mia dhe, kam Zotin dëshmitar, çdo natë lutem që të kthehesh në shtëpi shëndoshë e mirë. Po të ishte e nevojshme, do të jepja jetën time për ty, pa iu trembur asnjë çast vdekjes.

Andreasi kërkoi ndjesë dhe tha se ishte ora për t’u kthyer në shtëpi. Gjullurdia e mbrëmjes e kishte lodhur, por ajo u përgjigj se nuk kishte ndër mend të ikte nga pritja: foli me kaq autoritet, sa i shoqi nuk guxoi as të lëvizte dhe as të përgjigjej.

- Prita me shumë durim që ta kuptoje se të kam më të shtrenjtin në këtë jetë. Të ndoqa në këtë vend që, edhe pse i bukur, për gratë është lemeri. Edhe për Margaretën, besoj.

U kthye nga unë: sytë e mëdhenj e të kaltër më përgjeronin të pohoja, duke vazhduar atë traditë mijëvjeçare që i bën gratë armike dhe bashkëpunëtore në të njëjtën kohë. Por unë nuk e gjeta guximin të pohoja.

- Për këtë dashuri luftova me sa fuqi kisha, me çdo energji që tashmë më ka shteruar. Guri që rëndonte mbi zemrën time u bë shkëmb që nuk e lejon të rrahë. Dhe, me një nga psherëtimat e saj të fundit, zemra më tha se ka botë të tjera veç kësaj, botë ku nuk duhet të përgjerohem për të pasur në krah një burrë që të mbushë ditët dhe netët e mia vetmitare.

Diçka më thoshte se tragjedia po afronte. E luta të qetësohej. Ishte një grua, të cilën grupi i të huajve në atë pritje e kishte për zemër, ndërsa i shoqi ishte oficer shembullor. Ajo tundi kokën dhe buzëqeshi, sikur ta kishte dëgjuar shumë herë atë kërkesë. Dhe vazhdoi:

- Ndoshta trupi im do të vazhdojë të ekzistojë, edhe pse shpirti im ka vdekur. Nuk di si të largohem nga ky vend, por as si të them se duhet të më qëndrosh gjithmonë afër.

Andreasi ishte qartazi në siklet; i duhej të mbronte reputacionin si oficer i ushtrisë holandeze. U ktheva me synimin për t'u larguar, por ajo ia lëshoi krahun të shoqit dhe u kap pas timit.

- Vetëm dashuria mund t'i japë një kuptim realitetit kur kuptim nuk ka. Sa keq që unë s'e kam një dashuri të tillë. Meqë ky është realiteti, përse vallë të vazhdoj të jetoj?

Fytyrat i kishim pranë dhe u mundova të kuptoj nëse fryma i vinte erë alkool: absolutisht jo.

E pashë në sy, por nuk pashë as edhe një lot. Me sa duket i kishin shteruar.

- Ju lutem, Margareta, rezistoni. Jeni grua e mirë, keni humbur edhe një fëmijë. Unë e di ç'do të thotë, edhe pse s'kam qenë kurrë shtatzënë. Këtë gjest nuk e bëj vetëm për vete, por për të gjitha gratë ende të burgosura në lirinë e tyre të supozuar.

Gruaja e Andreasit nxori nga çanta një revole të vogël, e drejtoi në zemër dhe shtiu përpara se të mund ta ndalnim. Edhe pse zhurma u zbut nga fustani i mbrëmjes, të gjithë i kthyen sytë nga ne. Në fillim menduan se kisha bërë ndonjë krim sepse, pak çaste më parë, gruaja ishte kapur pas meje. Por sakaq vunë re tmerrin në sytë e mi dhe panë Andreasin, ulur në gjunjë, që mundohej të ndalte çurgun e gjakut që po i merrte jetën së shoqes. Vdiq teksa e mbante ndër krahë dhe shikimi i saj tregonte një ndjesi paqeje të thellë. U afruan të gjithë, edhe Rudolfi; ndërsa javanezja ia mbathi në drejtimin e kundërt, prej frikës se ndonjë nga burrat e shumtë të armatosur mund të reagonte. Përpara se të fillonin pyetjet për çfarë kishte ngjarë, i thashë tim shoqi të iknim. Ra dakord, pa bërë asnjë koment.

Me të mbërritur në shtëpi shkova në dhomën time dhe nisa të mblidhja të gjitha sendet e mia. Rudolfi u shtri në divan, plotësisht i dehur. Të

nesërmen në mëngjes u zgjua dhe hëngri mëngjesin e bollshëm që i shtruan shërbyesit; më pas, kur hyri në dhomën time, pa valixhet. Ishte hera e parë që e zinte në gojë atë temë.

- Ku kujton se po shkon?

- Në Holandë, me anijen e parë që niset. Ose në parajsë, sapo të kem rastin, me të shoqen e Andreasit. Vendose ti.

Deri në atë çast Rudolfi vetëm kishte dhënë urdhra. Por me sa duket shikimi im kishte ndryshuar shumë, sepse pas një çasti ngurrimi iku nga dhoma dhe doli nga shtëpia. Kur u kthye, në mbrëmje, tha se kishim vërtet nevojë për pushime; do të merrte atë lejen e gjatë që i takonte. Dy javë më vonë u nisëm me anijen e parë drejt Roterdamit.

Isha pagëzuar me gjakun e gruas së Andreasit. Falë atij riti pagëzues të pazakontë isha çliruar përgjithmonë, dhe askush s'mund ta dinte ku do të më çonte liria ime e sapofitur.

Një pjesë të mirë të kohës që më mbetet për të jetuar - paçka se ende kam shumë shpresë se Presidenti i Republikës do të më falë, meqë kam shumë miq ministra - e kaloj me motër Lorencën, që sot më solli listën e sendeve që kisha në bagazh ditën e arrestimit.

Me shumë kujdes më pyeti se ç'do të bënte me ato sende nëse do të më duhet të përballem me skenarin më të keq.

Iu luta të ma linte listën: do t'ia ktheja më vonë, sepse tani s'mund të shpërdoroja as edhe një minutë.

Gjithsesi, nëse vërtet do të kem përballë një fat kaq mizor, mund të bëjë ç'të dojë me to. Për çdo rast, po e kopjoj këtu listën e sendeve të mia, sepse jam e bindur se fati do të më buzëqeshë.

Baulja 1

1 orë e artë e zbukuruar me emalim të kaltër, e blerë në Zvicër;

1 kuti e madhe e rrumbullakët me gjashtë kapela, tri karfica të arta me perla, disa pendë të gjata, një vello, dy shalle gëzofi, tri stoli për kapela, një karficë në formë dardhe dhe një fustan mbrëmjeje.

Baulja 2

1 palë çizme për hipizëm;
1 kashai për kuaj;
1 kuti me graso;
1 dollak;
1 palë mamuze;
5 palë këpucë lëkure;
3 këmishë të bardha për kompletin e hipizmit;
1 pecetë (s'di si ka përfunduar atje, sa për të zënë vend: ndoshta e përdorja për të lustruar çizmet);
1 palë këmbale lëkure;
3 palë sutiena që garantojnë mbështetje të mirë për gjoksin gjatë galopit;
8 palë mbathje mëndafshi dhe dy pambuku;
2 rripa për kostume të ndryshme për hipizëm;
4 palë dorashka;

1 çadër;
3 streha për të mbrojtur sytë nga dielli;
3 palë çorape leshi, nga të cilat njëra palë e konsumuar nga përdorimi;
1 thes special për fustane;
15 peceta higjienike për ciklin menstrual;
1 triko leshi;
1 komplet për hipizëm, me xhaketë dhe pantallona të kombinuara;
1 kuti me karfica për flokët;
1 tufë me flokë të rremë, me një karficë për ta vendosur mbi flokët e vërtetë;
3 qafore prej gëzofi kunadheje;
2 kuti me pudër.

Baluja 3

6 palë zharrëtjera;
1 krem hidratues;
3 palë çizme lustrafine me taka të larta;
34 fustane;
1 trastë të punuar me dorë, me fara të një bime të pidentifikuar;
8 korse;
1 shall;
10 palë mbathje të rehatshme;
3 jelekë;

2 xhaketa me mëngë;
3 krehra;
16 këmishë;
1 fustan mbrëmjeje;
1 peshqir dhe 1 sapun me aromë (nuk i përdor
ato të hoteleve sepse mund të kenë sëmundje);
1 gjerdan perlash;
1 çantë me një pasqyrë të vogël brenda;
1 krehër mermeri;
2 peshtafe për bizhuteritë;
1 kuti bakri me kartëvizita ku shkruhet “Vidime
de Masloff, kapiten i Regjimentit të Parë Special
Perandorak Rus”;
1 arkë druri me një komplet çaji (ma kanë
dhuruar gjatë një udhëtimi);
2 këmishë nate;
1 limë për thonjtë me bisht sedefi;
2 mbajtëse cigaresh: një argjendi dhe një ari
(ose e larë në ar, nuk jam e sigurt);
8 rrjeta për flokët (i përdor kur fle);
kutiçka me gjerdanë, vathë, një unazë smeraldi,
një unazë tjetër me smerald dhe gurë të çmuar,
varëse dhe stoli të thjeshta;
1 trastë mëndafshi me 21 shami;
buzëkuq të markave më të mira franceze;
1 fjalor i gjuhës franceze;
1 portofol me disa fotografi (të miat); dhe...